

Томма Роман Павлович,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСІБ (ВИКРИВАЧІВ), ЯКІ НАДАЮТЬ ДОПОМОГУ В ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ, НА ПІДСТАВІ АНАЛІЗУ ВІТЧИЗНЯНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Під час виявлення та припинення конкретного корупційного правопорушення державні та особисті інтереси часто не збігаються. Обов'язок держави полягає у застосуванні встановлених і регламентованих законом засобів з метою встановлення винуватого у вчиненні правопорушення та притягнення його до відповідальності.

Викривач – особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог антикорупційного законодавства іншою особою (ст.53 Закону України «Про запобігання корупції») [3].

При аналізі нормативно-нормативно-правових актів, які передбачають правовий статус та заходи щодо забезпечення безпеки викривачів нами було проаналізовано ряд нормативно-правових актів:

1. Закон України «Про запобігання корупції» ст. 53. Особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, перебувають під захистом держави. За наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, або їх близьких осіб, у зв'язку із здійсненим повідомленням про порушення вимог цього Закону, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [3].

Особа (викривач) або член її сім'ї не може бути звільнена чи примушена до звільнення, притягнута до дисциплінарної відповідальності чи піддана з боку керівника або роботодавця іншим негативним заходам впливу (переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, скорочення заробітної плати тощо) або загрози таких заходів

впливу у зв'язку з повідомленням нею про порушення вимог цього Закону іншою особою.

Інформація про викривача може бути розголошена лише за його згодою, крім випадків, встановлених законом.

2. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» ст. 2. передбачає право на забезпечення безпеки у кримінальному провадженні, за наявності відповідних підстав, окрім інших учасників кримінального судочинства: осіб, які заявили до правоохоронного органу про кримінальне правопорушення або в іншій формі брала участь чи сприяла виявленню, запобіганню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень; підозрюваному, обвинуваченому (як недовік відмічаємо, що така категорія, як викривач в переліку відсутня – формально така особа може виступати у кримінальному провадженні свідком обвинувачення, а категорія свідок в переліку відсутня; що стосується категорії осіб, які заявили до правоохоронних органів про кримінальне правопорушення, то тут в переліку відсутня категорія «викриття», а така особа (викривач) співпрацює саме у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою (ч. 1 ст. 472 КПК України) [4; 2].

Аналіз зазначеного закону дозволив визначити ряд заходів, які застосовуються під час забезпечення безпеки осіб, які уклали угоду про визнання винуватості, умовою якої є обов'язок щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою, а саме:

- особиста охорона, охорона житла і майна (житло і майно цих осіб можуть бути обладнані засобами протипожежної та охоронної сигналізації, можуть бути замінені номери їх квартирних телефонів і державні номерні знаки транспортних засобів, що їм належать (ст. 8 Закону);

- видача спеціальних засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку (ст. 9);

- використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів (за письмовою заявою цих осіб або за їх письмовою згодою може проводитися прослуховування телефонних та інших переговорів, у ході прослуховування яких може застосовуватися звукозапис), візуальне спостереження (ст. 10);

- заміна документів та зміна зовнішності (ст. 11);

- зміна місця роботи або навчання (час вимушеного прогулу особи, взятої під захист, включається до трудового

стажу, а за вказаний період виплачується компенсація, при більш низькому заробітку на новому місці роботи виплачується різниця у заробітній платі відповідно до чинного законодавства і в порядку, встановленому КМУ) (ст. 12);

– закритий судовий розгляд (за мотивованою ухвалою суду) а також проведення допиту учасника кримінального провадження з використанням відеоконференції при трансляції з іншого приміщення, в тому числі у спосіб, що унеможливило ідентифікацію особи, яка дає показання, то що [4].

3. Закон України Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції (стаття 53 Державний захист викривачів) передбачає, що:

– викривачі, їх близькі особи перебувають під захистом держави;

– за наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну викривачів, їх близьких осіб у зв'язку із здійсненням повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»;

– для захисту прав та представництва своїх інтересів викривач може користуватися всіма видами правової допомоги, передбаченої Законом України «Про безоплатну правову допомогу» або залучити адвоката самостійно [6].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що ряд заходів щодо забезпечення безпеки такої особи також передбачено у КПК України, але без прив'язки до категорії осіб, які нами розглядаються. Тобто викривачі як особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції можуть виступати у якості свідка по справі кримінального провадження, чи особи, яка співпрацює зі слідством (уклала угоду про визнання винуватості).

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // Відомості Верховної Ради України, 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.

3. Про запобігання корупції від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 46, ст. 2047 від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII.

4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 11, ст. 51).

5. Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію. Рішення НАЗК України № 286 від 06.07.2017 року.

Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції від 17.10.2019 року: офіц. сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/198-IX>.

Шапарь Артем Олександрович,

завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету №1 Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

ДЕТЕКТИВНА (РОЗШУКОВА) ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ Й ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД

Приватна детективна діяльність давно практикується у зарубіжних країнах. З огляду на це, ми можемо проаналізувати роботу іноземних держав з метою правильного запровадження закону і легалізації цієї діяльності в нашій державі. Це дуже важливо, адже Україна з 2000 року намагається прийняти закон «Про приватну детективну (розшукову) діяльність».

Проаналізуємо роботу детективів у Німеччині. У цій країні діяльність детективних агентств регулюється федеральним законом «Про приватні підприємства» [1, с. 15]. У зв'язку з цим, зайняття таким видом діяльності не потребує додаткового ліцензування.

Згідно з Федеральним законом про приватні підприємства, для відкриття приватної детективної служби потрібен спеціальний дозвіл органів місцевої влади, в тому числі на укладання контрактів із замовником: відомством, підприємством, приватною фірмою. У такому дозволі може бути відмовлено у разі, якщо приватна структура не в змозі забезпечити необхідний рівень безпеки роботи або не має для цього достатніх фінансових, технічних чи інших можливостей [6, с. 253]. Правоохоронні органи взаємодіють з детективами: обмінюються оперативною інформацією, планують і проводять спеціальні операції та спільно